

NATUURGROEP KOCKENGEN EXTRA EDITIE 2020

Foto: Hayo Baan

INHOUD

- Voorwoord
- Tuinvogeltelling Jeugd
- Ingestorte boom voor Boom en Bosch krijgt tweede kans
- Cursus Zwanen en Ganzen tellen
- Boomfeestdag 2020
- Infohuisje opgeknapt
- Kurkiep
- Jaarverslag secretariaat 2019
- De blauwe flits is terug
- Goed broedresultaat voor de Zwarte Stern in Polderreservaat 2019
- Bijzondere waarneming
- Parse of Prachtschubwortel
- Colofon

VOORWOORD

Als je kijkt, zie je veel meer

Sinds ik wat specifiekere vogelvoer op-hang in mijn tuintje, is de variëteit aan vogels in de tuin enorm toegenomen. Spreeuw-tjes, vinkjes, roodborstje; voorheen kwam ik niet verder dan wat me-rels en kauwtjes. Het bonte gezelschap wordt uiteraard gecombineerd met pimpelmeesjes, koolmeesjes, musjes, winterkoninkjes, staartmeesjes, eksters, halsbandparkieten, tortelduifjes (schattig met z'n tweeën, parmantig in de boom).

Niet de standaard vetbollen en pin-dakaaspotten van de supermarkt, maar pindacakes met zaden en vetblokken met insecten, strooivoer met weer an-dere zaden, voor ieder soort wat wils. En dan tijdens het ontbijt genieten van alle gevleugelde vrienden, die ook ko-men ontbijten in de tuin.

Op een dag viel me een bijzonder vogeltje op. Het leek op een meesje, maar niet zo een die ik eerder had ge-zien. Kijken, nog eens kijken. Een prachtig

zwart petje, een grijs verenpak. Een on-bekend soort voor mij! Gelukkig was neef Chun aanwezig om een foto te maken, zodat ik (met bewijs!) na kon vragen wat ik zojuist in mijn tuin had waargenomen. Want zonder bewijs is het niet gebeurd.

Het doet me denken aan mijn wiel-renclub, waar het motto is: als het niet op strava (app om je sportprestaties bij te houden) staat, is het niet gebeurd. Dit om sterke verhalen ('Ik reed wel 35 km per uur' of 'Ik heb 200 km gefietst') gelijk in de kiem te smoren. Keiharde cijfers en bewijzen graag, anders telt je presta-tie niet.

Zo ook voor mijn waarneming. Ge-lukkig kon ik de foto overleggen aan de NGK-vogelvrienden van het bestuur en die determineerden het direct als zwartkop. Hoe leuk is dat, een zwartkop in de tuin! Hoewel de zwartkop in de lift zit, toch een bijzondere waarneming deze tijd van het jaar en in dit gebied, als

ik de websites mag geloven. En fijn dat ik zeker weet wat het is, want hoe moet ik het verschil tussen zwart-, glans en mat-kop als beginnend vogelaar weten? (<https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/matkop-vs-glanskop-en-vv>) En sinds die ene waarneming is mijn zwart-kop iedere dag in de tuin te vinden. Hij vermaakt zich prima tussen de andere tuinvogels en lijkt het voer ook te waar-deren.

Zo is er afgelopen winter het myster-ie ontstaan over het al dan niet waar-nemen van sneeuwganzen tijdens een werkdag bij het bosje aan de Ensche-deweg. Waren het nou echt sneeuwgan-zen? Hoogst ongebruikelijk en geen be-wijs. We zullen het nooit weten.

Heb jij ook iets bijzonders waarge-nomen? Meld het (met bewijs uiteraard 🐦). Leuk voor in de nieuwsbrief.

Als je goed kijkt, zie je veel meer, lijkt bijna Cruijffiaans. Een pleidooi om eens stil te staan bij wat er in je tuin voorbij vliegt. Mindfull vogels kijken zou ik het bijna willen noemen. Hetzelfde geldt voor opmerkelijke vogelgeluiden. Ook zoiets. Maar dat is next level, zo ver ben ik nog lang niet.

Reageren op dit voorwoord en/of de nieuwsbrief? Superleuk, mail naar anne-mieke.van.steenis@natuurgroepkockengen.nl

TUINVOGELTELLING JEUGD

WAARGENOMEN SOORTEN (JEUGD)

1	Koolmees	10
2	Vink	8
3	Wilde eend	8
4	Huismus	6
5	Kokmeeuw	5
6	Spreeuw	4
7	Turkse tortel	3
8	Houtduif	3
9	Kauw	3
10	Waterhoen	2

Op 25 januari 2020 was er de nationale tuinvogeltelling. Om half tien verzamelden de kinderen en begeleiders zich in de ruimte bij Jan achter op het erf. Nadat eerst iets was verteld over de vogels die we konden verwachten, gingen we naar buiten.

De kinderen konden gebruik maken van de leenverrekijkers van de Natuurgroep. Ook werd er met de telescoop ingezoomd op diverse soorten vogels. Voor kinderen is dat altijd interessant om vogels van zo dichtbij te kunnen zien.

De vogels die werden gezien, werden genoteerd. Na ruim een uur vogels

gespot te hebben, gingen we weer naar binnen om gezamenlijk de vogels in te voeren op de website van de Vogelbescherming.

Daarna was er voor de kinderen nog een leuke uitdaging. Op een zoekplaat moesten de verborgen vogels gezocht worden. En dat vonden ze een leuke uitdaging.

WAARGENOMEN SOORTEN (TOTAAL)

1	Huismus	281
2	Spreeuw	131
3	Koolmees	80
4	Kauw	65
5	Pimpelmees	53
6	Vink	38
7	Staartmees	34
8	Turkse tortel	33
9	Grauwe gans	30
10	Ringmus	30

Tekst: Ben van der Horst
Foto's: Theo van Schie

INGESTORTE BOOM VOOR BOOM EN BOSCH KRIJGT TWEEDE KANS

Een paar weken terug stortte de grote boom in de achtertuin van Boom en Bosch in. Deze boom is beschermd onderdeel van het Rijksmonument van Boom en Bosch. De Trompetboom (98 jaar) toonde ouderdomsverschijnselen. De boom was hol van binnen en is door het zware gewicht van de takken in combinatie met de zachte ondergrond ingestort.

Tweede kans

De gemeente heeft onderzocht of de nog levende boom liggend door kan groeien. Ze hebben besloten om de boom een tweede kans te geven. Het grootste deel van het wortelstelsel is

nog intact en door de takken flink terug te snoeien kan de boom liggend verder. Helemaal, de boom zal niet meer de oude worden, maar liggend op het gazon voor Boom en Bosch is de boom nog een imposant en beeldbepalend kunstwerk.

Bron: <https://stichtsevecht.nl/nieuws/685/ingestorte-monumentale-boom-voor-boom-bo/>

Aangeleverd door Paul Vlaanderen

CURSUS ZWANEN EN GANZEN TELLEN

Op zaterdag 8 februari 2020 werd een cursus zwanen- en gansentelling georganiseerd door SOVON.

Op verzoek van SOVON werd een oproep gedaan aan de leden van de Natuurgroep om zich op te geven om mee te doen aan dit project, omdat er nogal wat vacante telgebieden in deze regio zijn. Negen leden hebben zich opgegeven.

Tijdens de bijeenkomst werd stilgestaan bij het herkennen van de vogels en het tellen. Het aantal in een grote groep tellen blijkt nog best lastig, maar na enige oefening goed te doen. Vervol-

gens werd de registratie van de telling in de speciale tel-app uitgelegd.

Daarna was het tijd om naar buiten te gaan en werd er geoefend in het tellen en registreren.

Bij terugkomst werd een aantal telgebieden verdeeld. Ook werd een app-groep aangemaakt voor de deelnemers, zodat men ook nog hulp bij elkaar kon zoeken. Alle deelnemers waren enthousiast en begonnen binnenkort met hun tellingen.

Tekst & Foto's: Ben van der Horst

BOOMFEESTDAG 2020

In januari zijn de eerste afspraken gemaakt met Annelien, de nieuwe verantwoordelijke voor de Boomfeestdag van de gemeente Stichtse Vecht. Ik ben erg blij dat ook de gemeente het belangrijk vindt om de Boomfeestdag door te laten gaan.

In totaal hebben 7 scholen meegedaan met 121 leerlingen.

Theo heeft met de WereldKidz uit Maarssen geknot bij de Maarsseveens plassen.

Paul heeft op de school met de Bijbel uit Nieuwer ter Aa en met De Wegwijzer uit Kockengen een verhaal over bomen verteld met een Powerpointpresentatie. En samen met Gerard, ouders en vrijwilligers is er gewerkt langs het riviertje De Aa in Nieuwer ter Aa (de mooiste kade uit de omgeving) en langs de Zwanebloem. Totaal zijn hierbij ongeveer 48 knotwilgen van hun pruik ontdaan.

Hieronder de bedankjes van Paul en de school.

Beste leerlingen en leerkracht van groep 8 van De Wegwijzer, (groot)ouders, begeleiders en vrijwilligers.

Door jullie inzet en hulp zijn er vandaag 20 knotbomen gesnoeid met 4-jarig hout. Dat is behoorlijk zwaar werk zoals jullie wel gemerkt hebben.

Maar wel 1 boom per leerling!

GEWELDIG, WAT GOED GEDAAN!!!!!! ALLEMAAL HEEL ERG BEDANKT.

Groet, Paul Vlaanderen

Beste meneer Vlaanderen,

Bedankt voor uw mooie woorden! We hebben er met z'n allen van genoten!!

Bedankt voor de goede organisatie!

Met vriendelijke groet,

Bert van Selm

Leerkracht groep 8

De Wegwijzer

Kockengen

Tekst: Paul Vlaanderen

Foto's: Paul Vlaanderen, Marcella de Bruijne

Dit voorjaar is het infohuisje in het Polderreservaat weer opgeknapt. Na 6 jaar had het hout weer een verfbeurt nodig. Nadat eerst de nestkasten, het verloren gegane insectenhotel en het bord met Paul Vlaanderenpad waren verwijderd, kon de klus beginnen.

Het hout werd schoongemaakt, geschuurd en van een nieuwe verflaag voorzien. Nadat de verf was aangebracht, werd alles weer geïnstalleerd, inclusief een nieuw insectenhotel.

De nestvlotjes van de zwarte stern zijn deze dag ook weer zo goed als klaar gemaakt voor het nieuwe seizoen. Want

eind april zullen ze weer in de sloten van het Polderreservaat uitgelegd worden.

Naast de werkzaamheden was er ook nog oog voor de natuur. Zo hoorden we de eerste tiftjaf weer.

En de sleedoorn stond ook prachtig te bloeien in het voorjaarszonnetje.

Al met al een leuke ochtend op deze prachtige voorjaarsdag.

KURKIEP

Om de 4 jaar worden de bomen als hakhout beheerd. Daardoor ontstaat er een stobbe. Samen met de wortelopslag van de Kurkiep komen de uitlopers dichter bij het asfalt van de weg. Met als gevolg dat de takken breed over de weg groeien, waardoor er schade aan voertuigen kan ontstaan.

Nu worden de zijkanten van de bomen jaarlijks gemaaid en dat komt de boom niet ten goede. Het onderhoud van de Kurkiep schijnt op een zo goedkoop mogelijk manier gedaan te worden, iets anders is te duur.

Nee, niet de Kurkeik die iedere wijnboer heeft staan voor zijn kurken.

Ik bedoel de KURKIEP, een zeldzame boom in Nederland en komt alleen voor op het noordelijk halfrond.

Vanaf het jaar 1919, toen de iepenziekte ook in Nederland voorkwam, stierven in de jaren daarna de iepen massaal aan deze ziekte, veroorzaakt door de iepenspintkever.

Er is toen begonnen met het aanplanten van Kurkiepen, omdat deze aardig bestand zijn tegen de iepenziekte. Op de twijgen van het 2-jarige hout komen kurklijsten voor ter bescherming tegen vorst.

De kurk is erg voedzaam en wordt veel door insecten en dieren zoals koeien, paarden, schapen, enz. gegeten.

In januari bloeit de iep volop, de bloemen worden door de wind bestoven. Eind april komen de zaadjes in grote hoeveelheden naar beneden. Daarna komen pas de bladeren. Langs de Rodendijk in Kockengen staan een aantal Kurkiepen aan weerszijde van de weg.

Laten we zuinig zijn op deze bijzondere bomen!

Tekst en foto's: Paul Vlaanderen

NATUURGROEP KOCKENGEN
EXTRA EDITIE 2020

Algemeen

- De Natuurgroep bestond in 2019 jaar 45 jaar.

- Samenstelling bestuur:
 - * Voorzitter: Pieter Hielema
 - * Secretaris: Ben van der Horst,
 - * Penningmeester: Bram Paardenkooper,
 - * Algemeen: Theo van Schie, per 2019 Annemieke van Steenis

- Het bestuur vergaderde gemiddeld één keer per maand.
- De Natuurgroep Kockengen bestaat eind 2019 uit 151 leden.
- In 2019 hebben zich 13 nieuwe leden (waarvan 2 jeugd) aangemeld. 2 leden hebben opgezegd vanwege verhuizing. Er waren 26 vrienden (+1).

- Voor de inning van de contributie maken we gebruik van automatische incasso.

- AVG: De Algemene Verordening Gegevensbescherming is bij de NGK actueel.
- Diverse mensen/instanties waarderen ons om de hoeveelheid activiteiten, die we verrichten en om de kwaliteit, waarmee we die uitvoeren

Nieuws en PR

- De NGK nieuwsbrief is twee keer verschenen. We krijgen enthousiaste reacties.
- Het bezoek aan onze website is stabiel (500 unieke bezoekers).
- Sinds 2014 heeft de NGK een Facebookpagina, die wordt onderhouden door Winnie van Eck. Er zijn inmiddels 300 volgers geregistreerd (vorig jaar: 268)

- Regelmatig zijn artikelen over de Natuurgroep in de plaatselijke pers gepubliceerd.

Educatie

- Op de ledenvergadering werd een lezing gegeven door Saskia Gulden-

...JAARVERSLAG SECRETARIAAT 2019

mond. Onderwerp: "Ringslangen in Reeuwijk en omgeving".

- De winteravondlezing (11e) werd verzorgd door Jan Rozema. Onderwerp: Klimaatverandering.
- Twee scholen zijn begeleid in het kader van Boomfeestdag. Op de basisscholen is les gegeven.

- De infoborden in het infohuisje in het polderreservaat werden regelmatig voorzien van afbeeldingen.
- Diverse excursies hebben plaatsgevonden:
 - * Ringslang excursie na de ALV
 - * Vogels kijken in Noord-Hollandse duinen
 - * Midzomeravondwandeling in polderreservaat
 - * Verjaardagswandeling Rondje Kockengen (45 jr NGK)
 - * Vogeltrek tellen tijdens de Euro Birdwatch Day
 - * Zuidpier IJmuiden
 - * Meedoen met Euro Birdwatch Day
- Diverse Naturommetjes voor de jeugd zijn er geweest:
 - * Luisteren naar uilen
 - * Tuinvogeltelling
 - * Weidevogelexcursie
 - * Spreeuwen ringen
 - * Kerkuilen ringen

- * Eendenkooi Haarzuilens (afgelast)
- De jeugddeelnemers sluiten steeds vaker aan bij de reguliere excursies
- Aandacht voor teken
- Voor meerijden tijdens excursies wordt een vergoeding gevraagd (20 ct/km. : aantal meerrijders)

Waarneming en inventarisaties

- De resultaten staan op de website.
- De nachtvlinderinventarisatie in polderreservaat was op 9 avonden en had gemiddeld 5 deelnemers.

AANTAL SOORTEN PER JAAR		
2010	71	
2011	85	
2012	91	
2013	128	
2014	150	48
2015	125	25
2016	79	19
2017	105	54
2018	106	36
2019	83	21

- In 2019 werden er 7 nieuwe macro- en 3 nieuwe microsoorten aan de totaalijst toegevoegd. In totaal staat de inventarisatielijst na 10 jaar op 240 macro- en 115 microsoorten

- De broedvogels in de rietlanden en het polderreservaat zijn dit jaar geïnventariseerd.

- De werkgroep nestkasten is erg actief in Kockengen, Haarzuilens, Kamerik en Woerden. Een steeds groter gebied van de westelijke provincie Utrecht wordt door de werkgroep voorzien van nestkasten. Inmiddels worden ongeveer 250-300 nestkasten beheerd voor o.a. steenuil, kerkuil, bosuil en torenvalk.

- De vogels worden door leden van de groep met een ringmachtiging geringsd.
- In de wintermaanden is een ganzen- en zwanentelling en de watervogeltelling gedaan.

- Voor de zwarte sterns zijn 20 vlotjes uitgelegd in het polderreservaat, daarop zijn 20 broedsels geweest. Daarvan zijn 31 jongen uitgevlogen (gemiddeld 1,55 jong/broedsel).

...JAARVERSLAG SECRETARIAAT 2019

- Een van de drie ijsvogelwanden heeft een broedsel opgeleverd.
- De roerdomp is gehoord en is vliegend waargenomen boven de noordelijke rietlanden.
- Een hop is in Kockengen gezien.
- De cetti's zanger heeft zich als broedvogel gevestigd.

Projecten

- De samenwerking met onderstaande organisaties is nog steeds naar tevredenheid.
 - * Gemeente Stichtse Vecht
 - * SBB
 - * SBNL
 - * HDSR
 - * Jagersvereniging
 - * Vogelbescherming
 - * SOVON
 - * Stichting Behoud Veenweide Kockengen
 - * LEU
 - * Vogelring Station De Haar
 - * Vrijwilligerscentrale Stichtse Vecht

- De drie ijsvogelwanden zijn dit jaar schoongemaakt.
- Dit jaar niet meegedaan met NL-DOET (nationale vrijwilligersdag).

- Het maaibeheer in het polderreservaat is volgens plan uitgevoerd. En een aantal sloten zijn uitgebaggerd. Er is steeds meer advies / begeleiding vanuit de NGK.
- Participeren in gebiedsplan De Tol (HDSR) o.a. pleiten voor realisatie retentiegebied.
- Advies gegeven over plaatsen Fauna Uittrede Plaatsen (FUP) 'Project damwand Wagendijk' + plaatsen vóóroever voor beplanting
- Er is regelmatig contact met de gemeente over het project Kockengen Waterproof. Op verzoek van de gemeente geven we advies over de herplanting van bomen en struiken (vogel- en insectvriendelijk)
- Met de Wild Beheers Eenheid (WBE) is gesproken over het ganzenbeleid.
- Om verstoring te voorkomen houden we ons in alle redelijkheid aan de volgende gedragscodes:
 - * Natuurbeheer (opgesteld door Bosschap)
 - * Natuurfotografie
- Meegedaan aan de actie "Nederland schoon" in maart 2019. Er waren 19 deelnemers. En aan de internationale variant, World Clean Up Day in September 2019. We hadden 24 deelnemers uit de gehele gemeente Stichtse Vecht.

Werkdagen:

- De organisatie van de werkdagen loopt goed door o.a. het gebruik van een draaiboek.
- De beheersplancommissie bereidt de werkdagen voor:

- De opkomst op de 5 reguliere werkdagen is sterk toegenomen. (2017: 17,5 2018: 16,5 en 2019: 21,5 personen). In het schooljaar 2019-2020 hebben er 7 maatschappelijke stagiaires deelgenomen aan de werkdagen. Naast de werkdagen waren ze aanwezig bij de winteravondlezing en de tuinvogeltelling.
- Er zijn 2 extra werkdagen gehouden.

JAAR	AANTAL VRIJWILLIGERS	AANTAL UREN
2013-2014	134	598
2014-2015	148	672
2015-2016	120	610
2016-2017	99	593
2017-2018	104	516
2018-2019	113	611
2019-2020	125	703

...JAARVERSLAG SECRETARIAAT 2019

- Ruim 10% van het aantal uren betreft voorbereiding (niet in dit schema opgenomen)
- De eerste werkdag werd ondersteund door de Nationale Natuurwerkdag met veel PR.
- 25 volwassen deelnemers.
- De werkdagen verlopen harmonieus en aan het eind van de dag is alles afgerond.
- De flexibele rietmaaigroep heeft niet kunnen maaien vanwege het ontbreken van vorst.
- Dit jaar is weer een zomerwerkdag gehouden. Er werd opslag van bomen en struiken verwijderd uit het rietland in het polderreservaat. Zoveel mogelijk met wortel en tak.

- Ter voorkoming verstoring van vogels wordt er niet gewerkt na 15 maart.

ARBO

- Bij de voorbereiding van de werkdagen wordt een risico-inventarisatie uitgevoerd.
- Motorzaaggebruik is alleen toegestaan door personen, die in het bezit zijn van een z.g. zaagbrevet. Zij dragen tijdens de zaagwerkzaamheden veiligheidskleding (incl. helm).
- Op elke werkdag proberen we een EHBO'er en/of een BHV'er aanwezig te hebben. Dit is dit jaar gelukt.

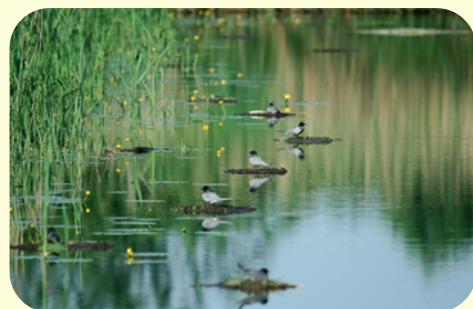
- We hebben een helmenbeleid. Daar waar er risico's zijn worden helmen gedragen. De vorig jaar gekregen (slecht zittende) helmen zijn door degelijke helmen vervangen.
- Er wordt geen riet verbrand bij windkracht 4 of meer.
- Voor de kettingzagen wordt het milieuvriendelijke Aspen als brandstof gebruikt.
- Het gebruik van de twee accu motorzagen bevalt goed. De zagen produceren een zeer beperkt geluid. De deelnemers op de werkdagen ondervinden hier geen hinder van. Het voordeel is, dat iedereen gelijk klaar is op de werkdag. Er zijn twee extra accu's aangeschaft.

- Onze ladders vallen onder de ladderkeuring (APK). Deze keuring voeren we grotendeels zelf uit.
- Er is een steigerladder aangeschaft voor het veilig kunnen afwerken van

knotbomen met de accu motorzaag.

- In het kader van veiligheid volgen we de gedragscodes van het LEU:
 - * Helmenbeleid
 - * Ladderbeleid
 - * Arbo en veiligheid
 - * Zaagbeleid

Tekst: Ben van der Horst, Secretaris NGK
Foto's: Diversen

NATUURGROEP KOCKENGEN — EXTRA EDITIE 2020

BIJZONDERE WAARNEMING

Er zijn zwarte ooievaars gezien begin april 2020 boven Kockengen, wat een bijzondere waarneming. Zouden ze ook gekleurde baby's brengen? 🤔

Meer informatie over de zwarte ooievaar op de website van de [vogelbescherming](#).

Tekst: Annemieke van Steenis
Foto en waarneming: Cees Struijk

NATUURGROEP KOCKENGEN — EXTRA EDITIE 2020

PAARSE OF PRACHTSCHUBWORTEL

In het Polderreservaat op de kavel langs de N401 bloeit aan de Heicopzijde de Prachtschubwortel.

Tekst en foto's: Paul Vlaanderen

DE BLAUWE FLITS IS TERUG

Heeft u ze ook al weer gezien? In en rond Kockengen vliegen sinds april weer ijsvogeltjes rond. De tropisch gekleurde vogeltjes zijn de winter goed doorgekomen en maken enthousiast gebruik van de hier in de buurt aanwezige broedwanden. Het onderhouden van de ijsvogelwanden heeft een positief effect op de populatie ijsvogels. Het schijnt landelijk ook een goed ijsvogeljaar te zijn, mede door de zachte winter.

Meestal hoor je het ijsvogeltje voordat je hem ziet. Luister goed naar een wat hoge korte fluittoon en ineens vliegt er een blauwe flits achteraan. Dat was hem – een geluksmomentje kwam voorbij.

We kregen enkele prachtige foto's van Cees Struijk.

Video: Bekijk eens deze leuke documentaire op [YouTube](#) over ijsvogels.

Weetje: Op sommige foto's zie je de geelachtige leemgrond. Deze wat plakkerige grond is nodig om de broedwand stabiel te houden en ervoor te zorgen

dat de ijsvogels goed een hol kunnen graven in de wand.

Weetje: Het vrouwtje ijsvogel heeft een roodachtige ondersnavel, bij het mannetje is deze zwart. Op de foto's kun je zo vrouwtje en mannetje uit elkaar houden.

Tekst: Pieter Hielema
Foto: Cees Struijk

GOED BROEDRESULTAAT VOOR DE ZWARTE STERN IN POLDERRESERVAAT 2019

In 2019 zijn door de vrijwilligers van de Natuurgroep weer broedvlotjes voor de zwarte stern uitgelegd in het Polderreservaat.

De vlotjes werden eind april uitgelegd, om precies te zijn op 26 april. De ervaring leert inmiddels, dat de zwarte sterns rond begin mei in de regio zijn en verkenningsvluchten uitvoeren en af en toe kort de vlotjes bezoeken. De gemiddelde datum van het eerste eilegsel is rond 14-15 mei. In 2019 werd het eerste ei genoteerd op 16 mei en wijkt daarmee niet af van voorgaande jaren.

Bij andere broedvogels wordt door de klimaatverandering wel een kleine verschuiving naar voren van het broedseizoen gezien, vooral bij de insectenetters. Mogelijk heeft de brede voedselkeuze van de zwarte sterns hier mee te maken: naast insecten eten de zwarte

sterns ook visjes en regenwormen. De vlotjes nog vroeger uitleggen is dus niet noodzakelijk. Er is daarbij eerder kans op gebruik door een fuut of meerkoet als de vlotjes heel vroeg uitgelegd worden.

Alle (20) broedvlotjes werden bezet in de periode 16 tot 23 mei, waarna het broeden begon. Van begin tot half juni kwamen de kuikens uit het ei en werd het druk in het Polderreservaat met het af- en aanvliegen van zwarte sterns met voedsel voor hun jongen. En met de natuurfotografen, die dit spektakel wilden vastleggen.

In 2019 was er op sloot 1, tegenover de grote eik, duidelijk sprake van predatie; kuikens werden weggevangen door een roofdier. Op vier naast elkaar gelegen vlotjes werden in een tijdsbestek van 3 dagen, 13 tot 15 juni, alle kuikens weggevangen. De kuikens waren toen 5

... GOED BROEDRESULTAAT VOOR DE ZWARTE STERN IN POLDERRESERVAAT 2019

tot 6 dagen oud. Daarna stopte dit proces. Volgens Leen Heemskerk, coördinator zwarte stern van de Agrarische Natuurvereniging, wijst dit patroon op een predator met een beperkte actieradius.

Na de predatie op sloot 1 zijn op 2 vlotjes de zwarte sterns op 18 juni opnieuw begonnen met een vervolglegsel. Eén daarvan werd na 16 tot 18 dagen alweer verlaten. Het andere legsel is met succes grootgebracht, alle drie de kuikens hiervan zijn uitgevlogen. Het is bijzonder dat dit tweede legsel zo succesvol verliep. De ervaring uit voorgaande jaren leert, dat als de oudervogels met vliegvlugge kuikens van het eerste legsel vertrekken (begin juli), de achterblijvers het meestal na een paar dagen ook opgeven en wegtrekken.

Afgelopen jaar gebruikten de zwarte sterns de polder ten noordoosten van het Polderreservaat (aan andere kant van de Dreef) intensief om te foerageren. Sinds 2018 heeft dit deel van de polder een nieuwe eigenaar, die het land minder intensief gebruikt (schapen i.p.v. koeien, minder maaien en bemesten) en de sloten meer begroeid laat. Daardoor is dit gebied (op korte afstand) weer aantrekkelijk geworden voor de zwarte sterns. Er werden veel oeverlibellen gevangen.

In voorgaande jaren werd er zelden in deze polder gefoerageerd en vlogen de zwarte sterns verder weg richting Spengen en polder Kockengen. Ook de weersomstandigheden waren gunstig afgelopen zomer in de periode dat de

kuikens opgroeiden, globaal de laatste drie weken van juni. Geen extreem weer (zwarte regenval, harde wind) in deze periode en na half juni droog en hoge temperaturen en dus veel activiteit van insecten.

Bij wijze van experiment waren een aantal vlotjes in 2019 voorzien van een hekje, vier vlotjes op sloot 2, de nummers 1, 3, 8 en 10. Uitgangspunt was om te zien of dit hekje voorkomt dat eenden, meerkoeten, ganzen op de vlotjes klimmen. En of het broedsucces en het gedrag van de jonge zwarte sterns erdoor werd beïnvloed.

De hekjes maken de vlotjes minder toegankelijk voor eenden en meerkoeten. Tijdens de periode dat de zwarte sterns in het Polderreservaat aanwezig zijn, worden deze soorten echter ook actief en fel verjaagd. Ganzen zien we eigenlijk nooit in de sloten met de vlot-

jes. De ganzen verblijven bij voorkeur op de grote plas tegen de Dreef en foerageren daar in de berm. Ver na het broedseizoen heb ik wel waargenomen, dat eenden op de vlotjes met hekjes zitten te slapen. Ze hebben dan de openingen ontdekt en kruipen daar doorheen. In andere gebieden zullen deze hekjes zeker effectief zijn tegen het weeren van de ganzen en daarmee voorkomen, dat legfels verloren gaan.

Van de vier vlotjes met hekjes zijn er 3 bezet geweest met een goed broedresultaat, in totaal 7 uitgevlogen jongen. Het gemiddelde broedsucces voor de omhekke vlotjes ligt daarmee op 2,33, dat is iets hoger dan het gemiddelde voor de niet omhekke vlotjes. Het hekje heeft in ieder geval geen negatieve invloed op het broedgedrag, de zwarte sterns accepteren deze vlotjes.

... GOED BROEDRESULTAAT VOOR DE ZWARTE STERN IN POLDERRESERVAAT 2019

De jongen werden gewoon gevoerd en konden de vlotjes goed verlaten en er weer opkomen. In het hekje zaten een aantal uitsparingen, hier en daar is dan het onderste deel van de verticale spijl weggeknipt. Deze uitsparingen werden dus later ook door de eenden gebruikt.

Tijdens het opgroeien van de jonge sterns is er vlak voordat ze vertrekken een periode, dat ze rondvliegen in de kolonie en op verschillende vlotjes verblijven. Ook tijdens deze periode werden de vlotjes met de hekjes gewoon gebruikt.

Het experiment laat zien, dat de hekjes geen negatief effect hebben op broedgedrag en gedrag van de jongen. De vlotjes werden gewoon gebruikt en de broedresultaten waren goed. De vlotjes zullen minder toegankelijk zijn voor ganzen, meerkoeten en futen. Een-

den weten er wel op te komen, maar die gebruiken de vlotjes meer als slaappleaats als de zwarte sterns zijn vertrokken. Vlotjes met hekjes hebben wel een praktisch nadeel: ze zijn wat onhandelbaar in de opslag, niet zo makkelijk op te stapelen.

Bovenstaande ervaringen sluiten aan bij de ervaringen op andere locaties in Nederland en Duitsland volgens coördinator Leen Heemskerk. Vlotjes met hekjes zijn vooral effectief in gebieden, waar veel uitval is door ganzen die op de vlotjes klimmen.

Tot slot de cijfers van 2019. Er waren in het Polderreservaat 20 broedvlotjes uitgelegd. Hierop waren 20 broedsels (18 + 2 vervolglelsel) en dit leverde in totaal 31 uitgevlogen jongen op. Gemiddeld is dit een broedresultaat van 1.55 per broedsel. En dat is een goed resultaat, het langjarig gemiddelde ligt in het Polderreservaat op 0.93.

De zwarte stern staat op de Rode Lijst van Nederlandse Broedvogels als 'bedreigd'. In de jaren vijftig broedden er nog 11.000 tot 14.000 paar zwarte sterns in Nederland. In de eerste helft van de jaren zestig liep dat achteruit tot 7.000 tot 10.000 broedparen. Daarna werd dat steeds minder tot ongeveer 1300 broedparen in 1990. Sindsdien is het aantal broedvogels stabiel. Het Utrechts Veenweidegebied is een van de drie kerngebieden voor de zwarte sterns in Nederland.

Tekst en foto's: Theo van Schie

NATUURGROEP KOCKENGEN
EXTRA EDITIE 2020

BETER LEREN FOTOGRAFEREN?

Op zoek naar manieren om je (wildlife) fotografie-vaardigheden te verbeteren? Neem dan eens deel aan een workshop van NGK lid Hayo Baan. Hij biedt diverse workshops en tours voor een gunstige prijs.

Voor natuurfotografie enthousiasten biedt hij bijvoorbeeld een dagworkshop [roofvogelfotografie](#) aan in Nederland. Ook meerdaagse workshops naar o.a. [Helgoland](#) of het [Beierse woud](#) behoren tot de mogelijkheden.

Neem voor meer informatie en het volledige aanbod workshops eens een kijkje op zijn website: www.hayobaan.nl.

NATUURGROEP KOCKENGEN EXTRA EDITIE 2020

De jaarlijkse contributie van € 10,- of de vriendenbijdrage van € 20,- per jaar wordt in de loop van elk jaar door de Natuurgroep automatisch van je bankrekening geïncasseerd. Daar waar dit anders afgesproken is neemt de [penningmeester](#) zelf contact met je op.

COLOFON

Voorzitter

Pieter Hielema, tel. 06 - 2900 6207

pieter.hielema@natuurgroepkockengen.nl

Secretaris

Ben van der Horst, tel. 06 – 1021 9862,

ben.van.der.horst@natuurgroepkockengen.nl

Penningmeester

Bram Paardenkooper, tel. 0346 – 241872,

bram.paardenkooper@natuurgroepkockengen.nl

Algemeen Bestuurslid

Theo van Schie, tel. 0346 – 241060

theo.van.schie@natuurgroepkockengen.nl

Annemieke van Steenis, tel. 06 – 26630420

annemieke.van.steenis@natuurgroepkockengen.nl

NGK Nieuwsbrief

Vormgeving/Samenstelling: Hayo Baan, tel. 06 - 12308489

info@hayobaan.nl – www.hayobaan.nl

Tekstredactie: Gerard Hooijmaijers,

g.hooijmaijers@gmail.com

